

EUVP-punten zijn opgesteld om hun wervende karakter voor de verkiezingen. Liberalen zijn voor vrijheid in de breedste zin van het woord, maar nemen tevens hun verantwoordelijkheden serieus. Europa staat voor vrijheid, voorspoed en veiligheid. Alle door Liberaal Groen ingebrachte punten voor het EUVP ondersteunen direct of indirect één van deze drie kernwaarden. Europa moet haar relevantie op deze punten, die zijn verankerd in het recente verleden, verder onderbouwen, uitbreiden en vooral helder communiceren.

1. Totstandbrenging van een circulaire economie

De vrijheid van de Europese burgers is beter beschermd bij voldoende mate van onafhankelijkheid van andere grootmachten zoals de Verenigde Staten, China en de Russische Federatie. Vrijhandel binnen de EU is een gegeven en die met de genoemde landen blijft van groot belang. Maar dan wel op basis van gelijkwaardigheid en een gelijk speelveld wat betreft milieu en klimaateisen.

Efficiënt omgaan met grondstoffen en energie is niet alleen goed voor het milieu en klimaat. Het is tevens de weg naar een betere concurrentiepositie voor de Europese industrie en ondersteunt voorspoed op lange termijn. Circulariteit is het economisch sleutelbegrip waar Europa zich mee gaat onderscheiden van andere economieën en haar afhankelijkheid van schaarse grondstoffen vermindert. Dit houdt ook een stevige innovatieve inspanning in die deze op te bouwen voorsprong zal steunen en uitbouwen. Hierbij worden circulair ontwerpen, afvalreductie en re- en upcycling de norm, wat ondersteund wordt door zwaardere afvalstoffenheffingen.

- a. De VVD is voorstander van het wegnemen van belemmeringen in regelgeving die de versnelling van de totstandbrenging van een circulaire economie bemoeilijken. Er komt een inventarisatie van belemmerende wetgeving in de lidstaten om opschoning van deze belemmeringen te faciliteren. Een voorbeeld is het Nederlandse Grondstoffenakkoord. Een van de belemmeringen daarbij is de geldende regelgeving op het gebied van afvalstoffen, die maakt dat waardevolle bijproducten en reststromen nog te vaak als afval in plaats van grondstof worden bestempeld en daardoor verloren gaan.
- b. Het stimuleren van een 'bio-based economy' is eveneens een belangrijke prioriteit. Een bio-based economie zet in op een zo hoogwaardig mogelijke inzet van alle organische materialen. Dit levert zowel economische als ecologische winst op door de gehele keten (denk aan organische bouwmaterialen, voedsel, energie, veevoer en kunststof). Organische (rest)stromen zijn geen afval, maar waardevolle grondstoffen. Ze zouden alleen bij uitzondering vernietigd moeten worden, bijvoorbeeld uit veiligheidsoverwegingen.
- c. Europese overheden nemen in al hun aanbestedingen principes van circulariteit, duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord inkopen op en laten die meewegen voor tenminste 30% van de eindscore (NB Alleen al de Nederlandse overheden kopen jaarlijks voor € 60 miljard in, dus in Europa gaat het om zeker meer dan € 1.000 miljard per jaar. Als al deze aanbestedingen en tenders ook circulaire en duurzaamheidscriteria kennen, dan is dat een sterke prikkel voor het innovatieve vermogen van marktpartijen).

2. Klimaat: CO2-emissiereductie

Europese liberalen onderschrijven het klimaatakkoord van Parijs. Alhoewel er brede consensus is betreffende de gevaren van de klimaatverandering veroorzaakt door een ongekend hoge en snel toenemende concentratie van broeikasgassen, is er wereldwijd relatief weinig actie. Het risico van klimaatverandering is groot en de beheersing ervan is nu nog te overzien en beheersbaar. De meeste van ons behoren tot de eerste generatie die de significante risico's daadwerkelijk zien en de gevolgen ervaren. Tegelijkertijd is dit ook de laatste generatie die nog effectief kan ingrijpen. Liberalen

adresseren deze uitdaging en nemen hun verantwoordelijkheid. Hoewel strikt genomen CO₂ geen vervuiling is, is de te hoge en snel toenemende concentratie van broeikasgassen in de atmosfeer wel degelijk als vervuiling aan te merken. De vervuiler betaalt ook in deze context: niet de consument, maar de producent wordt hierop in eerste instantie direct aangesproken.

- a. Het ETS (Emissions Trading System) heeft bewezen niet te werken en wordt voorlopig buiten werking gesteld. Het wordt per direct vervangen door een oplopende minimum CO₂-emissieheffing, in het begin desnoods met een koplopergroep van een aantal Europese landen. Deze start met €25 in 2020 voor alle ETS-segmenten en loopt op naar €60 in 2030 in gelijke jaarlijkse stappen. Deze heffing wordt onder andere direct ingezet voor dezelfde segmenten ter ondersteuning van de emissiereductie.

Tegelijkertijd wordt een importheffing op basis van CO₂-productinhoud van kracht die gelijke tred houdt met EU-regulering ter voorkoming van oneerlijke concurrentie en leakage: het vertrekken van industrieën naar landen waar deze heffing niet bestaat. In 2050 is de CO₂-emissiereductie van het ETS-segment tenminste 85% ten opzichte van 1990.

Buiten ETS vallende emissies zijn niet zelden de helft of meer van de nationale emissies. Regulering en emissiereductie in deze segmenten zijn en blijven het domein van nationale regeringen, maar zijn gebonden aan een EU-emissiereductiedoelstelling die eveneens tenminste 85% ten opzichte van 1990 bedraagt. Tussenliggende mijlpalen voor 2020 en 2030 zullen per lidstaat expliciet gemaakt worden.

Opvang en ondergrondse opslag van CO₂ is een maatregel die zal worden toegepast ter ondersteuning van de doelstelling tot 2030. CO₂-opslag zal in principe zodanig geschieden dat op termijn CO₂ zal kunnen dienen als grondstof voor nieuwe producten. Verantwoordelijkheid voor een veilige opslag komt bij de lidstaten te liggen.

- b. Nationale wetgevingen die de energietransitie in de weg zitten worden geïdentificeerd en aangepast. Een voorbeeld hiervan is de Nederlandse gaswet waar aansluiting op gas een plicht en een recht is en voor afsluiting ervan een boete kan worden opgelegd.

3. Milieu

Er zijn veel positieve resultaten geboekt binnen Europa op het gebied van milieuverbetering. De luchtkwaliteit verbeterde, vissen bevolken de rivieren weer en steeds meer afval wordt verwerkt in plaats van gestort of verbrand. Een van de grootste uitdagingen schuilt in de productie van fijnstof: een onzichtbare moordenaar. Ondanks het bestaan van heldere Europese regels op het terrein van fijnstofemissiereductie, worden normen op veel plaatsen overschreden en schiet handhaving tekort.

- a. Fijnstofemissieregulering moet binnen de gehele EU veel beter gehandhaafd worden. Fijnstof is een van de gevaarlijkste onzichtbare boosdoeners voor onze gezondheid geworden, met name in stedelijke gebieden. Smog zoals die voorkomt in bijvoorbeeld Chinese megasteden waardoor het leven op straat ronduit gevaarlijk is, moet worden voorkomen. Oorzaken van fijnstof worden opgespoord en verantwoordelijken aangeklaagd al dan niet via lokale overheden. De huidige regelgeving voldoet; de handhaving ervan moet echter sterk verbeteren via een expliciet programma.
- b. Een goede water- en luchtkwaliteit zijn basisvereisten voor de Europese bevolking en economie. Zo is voldoende schoon zoet water van essentieel belang voor onze gezondheid. De huidige regelgeving is ook hier voldoende gedefinieerd, maar zal eveneens beter moeten worden gehandhaafd.

- c. Biodiversiteit begint een zorg te worden voor ons leefmilieu, waarbij voornamelijk de bedreiging van insecten een bedreiging vormt voor onze gehele voedselketen. Voor biodiversiteit schadelijke gewasbeschermingsproducten worden aangepast en er komt ruimte voor bescherming en herstel van biodiversiteit

4. Verwezelijken van een energietransitie

De inzet en verbranding van fossiele brandstoffen zijn de hoofdoorzaak van CO₂-emissie. Europa streeft naar een nagenoeg fossielvrije economie per 2050. De nagestreefde CO₂-emissieheffing zal deze transitie ondersteunen. Vergroening van de elektriciteitsvoorziening lijkt goed op weg. De focus van de EU zal komen te liggen op de verduurzaming van warmte voor industriële processen en voor zowel ruimteverwarming als -koeling van de bebouwde omgeving.

- a. De CO₂-emissiereductie is leidend, maar ter ondersteuning daarvan wordt de inzet van hernieuwbare energie ondersteund en medegefinancierd uit de CO₂-emissieheffing. Hierbij worden geen specifieke technologieën ondersteund of buitengesloten.
- b. Er geldt voorrang voor ondersteuning op basis van de bijdrage aan CO₂-emissiereductie in kosten per eenheid energie (€/GJ). De meest kansrijke technologieën die inzetbaar zijn voor 2030 worden expliciet geïdentificeerd en versneld ontwikkeld. Ondersteuning zal zijn gericht op de ontwikkeling en implementatie, niet op het dekken van exploitatietekorten.
- c. In 2020 zal gemiddeld tenminste 20% van de verbruikte energie van hernieuwbare/CO₂-vrije oorsprong zijn, in 2030 is dit tenminste 50%.
- d. Elektriciteitsopwekking zal een maximum kennen voor binnen de EU geleverde elektriciteit van 1000gr/kWh gemeten “aan de schoorsteen”. Dit maximum zal per vijf jaar worden verlaagd: in 2020 geldt 1000gr/kWh, in 2025 500gr/kWh en in 2030 350gr/kWh. In 2050 zal dit zijn gedaald tot minder dan 50gr/kWh geleverde elektriciteit. Biobijstook in kolencentrales zou gemeten over de komende 100 jaar een reductie kunnen betekenen, maar op de korte termijn verhoogt de CO₂-emissie hierdoor aanmerkelijk. Daarom komt biobijstook te laat en wordt het ontmoedigd.

5. Landbouw, tuinbouw en veeteelt

Visserij, landbouw, tuinbouw en veeteelt zijn van onverminderd en van cruciaal belang voor de onafhankelijkheid van Europa. Vrijhandel met andere economische blokken blijft een prioriteit. Tegelijkertijd zal er voldoende voedsel op Europese bodem geproduceerd moeten blijven worden om de Europeanen te kunnen voeden op onafhankelijke wijze. Ondanks de grote bevolkingsdruk is de Europese voedselproductie, mede dankzij innovatieve technologische ontwikkelingen, ruim voldoende om de gehele bevolking te voeden. Ook hier is behoefte aan meer circulariteit en minder CO₂-emissie. Net als voor andere segmenten, zal de Europese landbouw, veeteelt en tuinbouw beschermd worden tegen importen die geen of minder milieu- en klimaatrestricties opgelegd hebben gekregen.

- a. Kunstmestproductie op basis van methaan is een grote bron van CO₂-emissie en zal worden uitgefaseerd met als streefdatum 2050. Alternatieven op basis van het terugwinnen van meststoffen en mineralen worden ontwikkeld. Ter bescherming van de Europese landbouw zullen importen van buiten de EU aan heffingen onderhevig zijn die de concurrentiepositie van Europese landbouw, tuinbouw en veeteelt beschermen indien in de landen van oorsprong niet vergelijkbare CO₂-emissie beperkende maatregelen van kracht zijn. Belangrijke meststoffen voor landbouw worden in toenemende mate gerecycleerd uit onder andere mest, afval uit de landbouwsector zelf en uit fosfaat uit rioolwaterzuiveringen.

- b. Mestvergisting wordt de norm, waarbij mineralen worden teruggewonnen en energie (warmte en elektriciteit) zal worden geproduceerd en ingezet.
- c. Handhaven van een gelijk speelveld binnen de EU krijgt prioriteit. Dit impliceert onder andere dat dierenwelzijn op Europese schaal wordt gedefinieerd en gehandhaafd. Import van vee uit zogenaamde derde landen krijgen dezelfde regels opgelegd als die binnen de EU gelden.

6. Innovatie, onderwijs en wetenschap

Europa concurreert op verschillende fronten met andere economische blokken zoals de Verenigde Staten en China. Daar waar schaalgrootte in de landen waarmee de EU concurreert vanzelfsprekend is moet de EU een inspanning leveren om op gelijke voet te komen of te blijven op het gebied van zowel fundamenteel als toegepast onderzoek. Ook op het gebied van innovatie moeten EU-lidstaten niet onderling concurreren, maar gezamenlijk de concurrentie aangaan en 'winnen' van concurrerende economieën.

Speciale Europese onderzoekprogramma's moeten worden ondergebracht op bestaande universiteiten. Op universitair niveau komt de EU-focus op drie terreinen te liggen:

- a. Ontwikkeling van hernieuwbare energie en verhoogde emissiereductie;
- b. Inzet van CO₂ als grondstof en het ontwikkelen van technieken om CO₂ terug te winnen uit de atmosfeer;
- c. Terugwinnen van mineralen en schaarse grondstoffen uit afval.

Ter voorbereiding daarop komen er vanuit de EU inleidende modules op basis- en middelbare schoolniveau:

- d. Onderwijs modules voor basis- en middelbare scholen worden ontwikkeld en aangeboden aan de lidstaten waarin het belang van de circulaire economie en energietransitie worden uitgelegd;
- e. Er is een groot tekort aan vakmensen om de energietransitie in de praktijk te brengen. De EU zal zich daarom inspannen om nationale overheden te bewegen vakopleidingen en technische scholing ter ondersteuning van de energietransitie te stimuleren.

7. Transport

Transport van grondstoffen en producten is intrinsiek verbonden aan de Europese vrijhandel waarbij door regionale productiespecialisatie economisch voordeel te behalen is en blijft voor alle betrokkenen. Het is de kern van de economische grondslag voor de EU. Lange afstand transport over de weg is uit milieu- en ruimtebeslagoverwegingen onwenselijk. Transport over spoor en water scoren beduidend beter vanuit milieuoogpunt en laten bovendien meer ruimte op de weg voor het vrije verkeer van personen. Daarom staat de VVD promotie van deze twee vormen van (lange afstand) goederentransport voor. Infrastructuur moet vooral slimmer en intensiever gebruikt worden in plaats van worden uitgebreid.

- a. Luchtvaart zal haar bijdrage gaan leveren aan de CO₂-emissiebeperking. Vluchten binnen een straal van 800km krijgen een oplopende milieuheffing op basis van CO₂-uitstoot per reiziger en/of per ton/km.
- b. Spoorwegen gaan over op hernieuwbare elektriciteit of elektriciteit met beperkte CO₂-emissie.
- c. De binnenvaart krijgt meer containerterminals en schakelt over op lage emissiebrandstoffen waaronder bio-LNG en, indien mogelijk, hernieuwbare waterstof.
- d. Er komt vrij baan voor emissieloos particulier personenvervoer, zonder technologische keuze. Op dit moment lijken elektrische auto's op basis van een batterij en/of waterstof de beste tractie te tonen om grootschalig te worden ingezet. De EU ontwikkelt een eigen organisatie ter verificatie

van het naleven van emissievereisten en zal deze ook strikt handhaven. Sancties op overtredingen komen rechtstreeks ten goede aan emissieloze vormen van personenvervoer. Oplopende milieuhellingen op vervuilende transportmiddelen komen direct ten goede aan emissievrij personenvervoer.

8. Regionale Financiële ondersteuning

Europa kent een succesvol programma waarbij achtergestelde regio's financiële ondersteuning krijgen en daarna versneld van de toegenomen welvaart kunnen profiteren. Dit programma zal zodanig worden aangepast dat bij de uitvoering van deze projecten een directe bijdrage wordt gerealiseerd aan de doelstellingen op het gebied van de totstandbrenging van een circulaire economie, CO₂-emissiereductie en milieuverbetering.

Versie voor LG webpublicatie / Forumdiscussie d.d. 28 mei.